

VIRTUAL MUZEYLARNING PAYDO BO‘LISHI VA AHAMIYATI

Maxmudova Nodira Abduvohit qizi

magistr, yetakchi mutaxassis

O‘zbekiston davlat tabiat muzeyi

Rahmonov G‘ulomjon Rahimjon o‘g‘li

Mutaxassis O‘zbekiston davlat tabiat muzeyi

Annotatsiya

Ushbu maqola axborot texnologiyalari yordamida virtual sayohat qilish orqali muzeylar bilan tanishish va bunday sayohatdagi afzalliklar haqida ma’lumotlar yoritilgan.

Kalit so‘zlar: vabsayt-muzey, virtual sayohat, muzey, ekskursiya, vizual, mashg‘ulot, tomosha, targ‘ibot.

Virtual muzey (vebsayt-muzey) — bu Internet nashrning maxsus turidir. Virtual muzey (ing. *virtual* – haqiqiyga o‘xshash muhit) — haqiqatda mavjud bo‘lgan muzey (muzey saytlari) yoki haqidagi elektron axborot vositalari orqali olish mumkin bo‘lgan ma’lumotlar. Virtual muzeylar elektron axborot vositalari tomonidan taqdim etiladigan interaktiv xususiyatlardan foydalanish bilan tavsiflanadi: foydalanuvchi uch o‘lchamli zallar orqali «harakat qilishi» mumkin, har qanday ma’lumot va tasvirlarni olishi mumkin. Muhim jihatlardan yana biri saytga tashrif buyuruvchilar bilan doimiy qayta aloqa ta’minlanadi. Internetdagi ilk muzey 1991-yili paydo bo‘lgan edi. Mutaxassislarga ko‘ra, har qanday fotosuratlar to‘plami virtual muzey bo‘la olmaydi. Virtual muzey degan nomni qozonish uchun kamida ikki xususiyat lozim. Birinchidan 3-D virtual sayr imkoniyati bo‘lishi kerak. Ikkinchidan asarlarni chuqur tadqiq qilish imkonini beradigan yuqori sifatli suratlar lozim. Virtual muzey imkoniyatlarini ilk bora Microsoft asoschisi Bill Geyts tushunib yetgani aytiladi. Bill Geyts Corbis vositachi firmasi orqali san‘at asarlarini namoyish qilish huquqini 1989-yildan boshlab sotib ola boshlagani aytiladi. Ayni paytda google shirkati yaratgan virtual muzeylar millionlab ziyoratchilar bilan gavjum.

Bugungi kunda mamlakatimiz hududidagi turli muassasalar, korxonalar, qurilish tashkilotlari, qishloq, jamoa boshqaruv xo‘jaliklari qoshida, shahar, tuman, viloyat markazlarida, xalq ta’limi tizimida jami 1200 tadan ortiq muzeylar bo‘lib, ularning eng yiriklari poytaxtimizda joylashgan. Shu bilan birga, o‘nlab yozuvchilar, shoirlar, rassomlar, olimlar va mashhur san‘at arboblarning uy muzeylari ham faoliyat ko‘rsatmoqda.

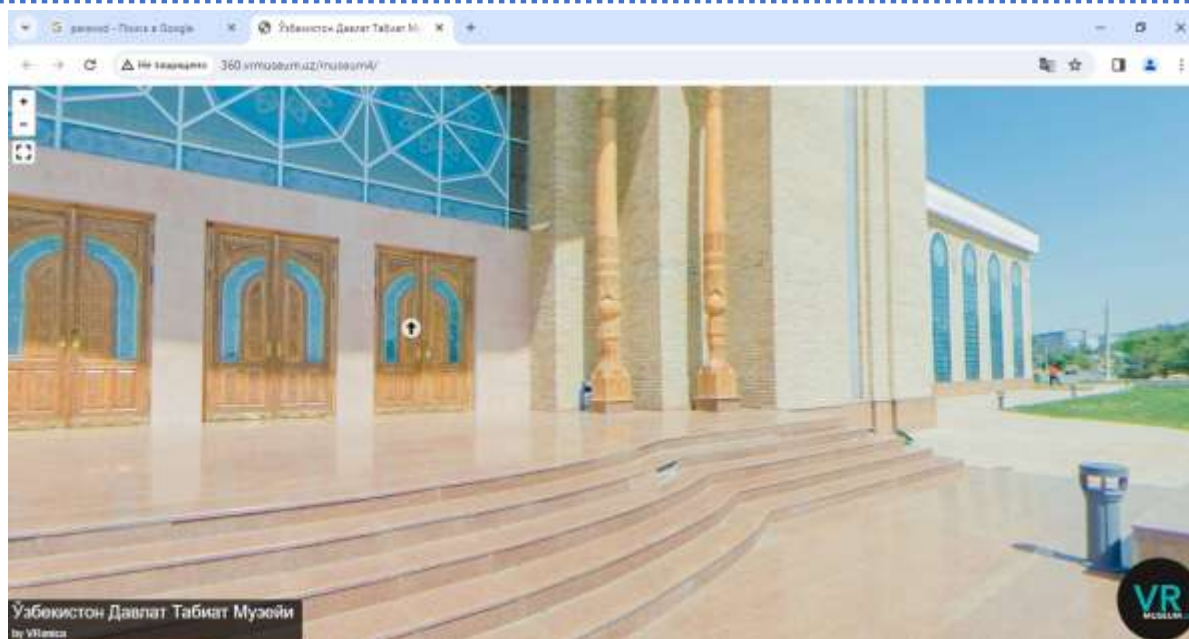
Virtual muzey veb-saytlarning shunday turiki, unda muzeydagi materiallar ko‘rgazmasi amalga oshiriladi. Virtual muzeylarning afzalligi shundaki, ular

ekspонатlarni saqlash, himoyalash, keng, tez va osonlik bilan ommaga taqdim etishni Internet texnologiyalari yordamida amalga oshiradi. Birinchi veb-sayt muzeylari, ya'ni virtual muzeylar Internetda 1991-yilda paydo bo'lgan. Dastlab virtual muzeylar haqiqiy muzeylarning saytlari bo'lgan bo'lsa, keyinchalik shaxsiy veb-sayt – muzeylar paydo bo'la boshladi. Birinchi shaxsiy virtual muzeylar 1994-yilda paydo bo'lgan. Biroq barcha rasm to'plamlari ham virtual muzey bo'la olmaydi. Virtual muzeylarning to'plamlari ikkita o'ziga xos xarakteristikaga ega bo'lishi kerak. Bu virtual turlar va ekspонатlarning mukammallashgan qidiruvidir. Birinchi bo'lib, virtual muzeylarning afzalligini ko'ra bilgan odam Microsoft firmasi rahbari Bill Geyts bo'lgan.

Virtual muzeylar nafaqat madaniy – ma'rifiy muassasasigina bo'lib qolmay, balki o'quvchilar uchun katta qiziqish uyg'otuvchi ko'rgazmalarni virtual tomosha qilish imkonini beruvchi dunyo san'ati boyliklari jamlamasidir. Umumta'lim maktablari o'quvchilarining ilmiy dunyoqarashini shakllantirishda ularning roli kattadir. Chunki virtual muzeylar real muzeylardan farqi o'qituvchi yordamisiz o'quvchilar mustaqil o'zlari sayohat qilishlari mumkin. Shunday ekan, bu ularga keng imkoniyatlarni yaratadi. Bu nafaqat ilmiy dunyoqarashni rivojlantiradi, balki o'quvchilarning ma'naviy dunyosini boyitishga asos bo'ladi. Virtual muzeylardan foydalanish o'quvchilarni nafaqat muzey ekspонатlari bilan tanishishga, balki Internet tarmog'idan erkin foydalana olish ko'nikmasini hosil qilishga ham imkon yaratadi.

«Virtual ekskursiyalar» – real muzey ekskursiyalaridan farq qilib, o'quvchilarga muzey fondlariga virtual sayohat qilish imkoniyatini beradi. Bunda u real hayotda ko'ra olmaydigan muzeylarga ham sayohat qila oladi. O'quvchilar virtual muzeylarga sayohat qilish orqali ma'naviy merosning tarixiy ildizlarini anglaydilar, tarixiy, adabiy, san'at namunalarini bir butun, yaxlit ma'naviy meros sifatida tushunishga erishiladi. Demak, virtual muzeylar bilan o'quvchilarning mustaqil ishini tashkil qilish o'qituvchining yordami va ko'rsatmasi orqali amalga oshirilishi umumta'lim dasturlariga muzey pedagogikasini keng targ'ib etishni talab etadi. Bu esa o'quv dasturlariga muayyan o'zgartirishlar kiritilishiga olib keladi. Bunday tarzda o'quv ishlarini tashkil etish samarali hisoblanadi(1-rasm).

1-rasm. O‘zbekiston davlat tabiat muzeyiga virtual sayohat.

Virtual muzey yaratish va uni amaliyotda qo‘llashga doir izlanish natijasida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. O‘quvchilarni muzey eksponatlari bilan keng tanishishlariga imkon beradi.
2. Mashg‘ulotlar jarayonida yuqori darajada ko‘rgazmalilik va interfaollikni ta’minlaydi.
3. O‘quvchilarni muzey materiallari asosida vizual, analitik, mustaqil fikrlashini shakllantirish samaradorligi ortadi.
4. O‘quvchilarda tarixiy voqelikka qadriyatli yondashuv qaror topadi.

O‘quvchilar virtual muzeylarga sayohat qilish orqali ma’naviy merosning tarixiy ildizlarini anglaydilar, tarixiy, adabiy, san’at namunalarini bir butun, yaxlit ma’naviy meros sifatida tushunishga erishiladi.

Xulosa o‘rnida shuni aytish lozimki, muzeyshunoslikning keyingi rivojida interaktiv ekpozitsiyalarni yaratish va axborotlarni yetkazishda zamonaviy manbalardan foydalanish katta ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. M. Usmanova, Virtual muzeylarning paydo bo‘lishi va uning ahamiyati/ Spanish international scientific online conference: Prospects and main trends in modern science – 198-201pp.
2. Муслимов Н., Сайфуров Д. Web технология асосида электрон ахборот таълим ресурсларини яратиш ва уларни амалиётга жорий этиш/ Тошкент – 2015.
3. <https://uzbekistan.travel/uz/o/virtual-galereyalar>
4. <http://www.ziyonet.uz>
5. <http://360.vrmuseum.uz/>